

COM RELATIVITZAR EL TEMPS

ENTREVISTA A JAUME CABRÉ, AUTOR DEL LLIBRE JO CONFESSO

Gemma Romeu i Puntí

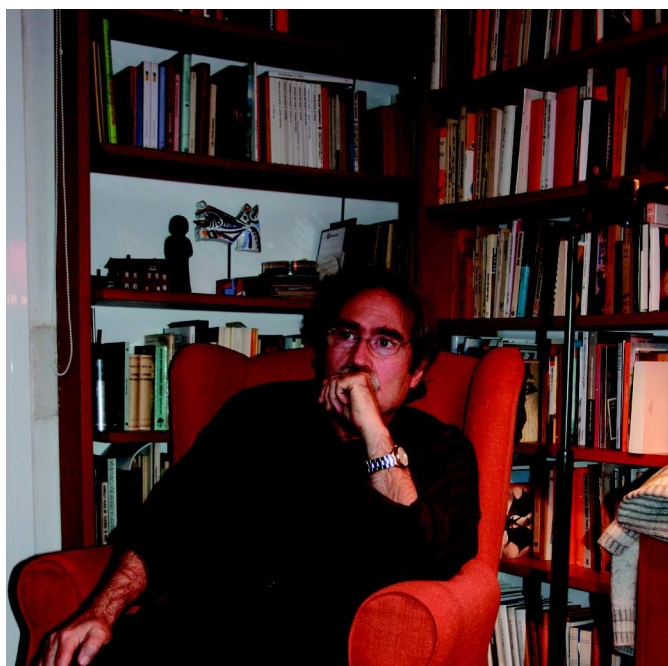
El divendres 27 de gener de 2012 Jaume Cabré ens va rebre a casa seva, a Matadepera, per fer-li una entrevista sobre del seu nou llibre, *Jo confesso*, en la qual el poble de Tona és un dels paisatges principals de la novel·la. També parlem dels seus estueigs a Tona i de l'ofici d'escriptor.

LA INFANTESA, EL SEU RECORREGUT PROFESSIONAL I LA FEINA D'ESCRITOR

Jaume Cabré va néixer a Barcelona l'any 1947. Va créixer envoltat de llibres i, malgrat no ser el més lector dels cinc germans, va descobrir la passió per la l'escritura des de molt jove; als setze anys ja escrivia el primer text amb intenció literària. "El llibre era un element molt important a casa", ens explica. Aquesta sensibilitat artística li ve directament de la família, ja que el seu pare, Oriol Cabré Cascante, era un gran amant de la música i componia. D'ell és la sardana *L'era de can Casic*. "El meu pare va escriure molta música, per la família, pels fills, pels néts i per persones que coneixia. Eren obres de molt valor, de tipus coral, i també va compondre unes quantes sardanes. Fins i tot va fer un trio i un quartet que es van estrenar a Barcelona".

A casa seva l'art es vivia molt intensament i per això gairebé en tots els llibres de Jaume Cabré la música hi és molt present, com per exemple a *L'ombra de l'eunuc* (1996), que està basat en un concert per a violí i orquestra, o també a *Fra Junoy o l'agonia dels sons* (1998), protagonitzat per un frare organista.

A part d'escriure novel·les, Jaume Cabré també ha escrit alguna obra de teatre i fins i tot guions televisius i cinematogràfics. Durant vint anys va ser professor de secundària i compaginava la docència amb l'escritura. Més endavant, va començar a fer guions televisiu juntament amb Joaquim Maria Puyal en projectes com la sèrie de televisió *La granja* (1989-1992), la qual cosa va significar el seu debut com a guionis-

L'escriptor Jaume Cabré a l'estudi de casa seva, a Matadepera
(Foto Marga Obama)

ta i també l'inici de la ficció a TV3. Al cap d'uns anys es va estrenar *Estació d'enllaç* (1994-1998), estant al capdavant d'un equip de guionistes, però, segons diu, aquella era una feina molt dura. "Era molt bèstia, però era divertidíssim". Des de l'any 2003 fins al 2010 va estar treballant com a professor a la Universitat de Lleida, però va abandonar l'ensenyament per dedicar-se exclusivament a l'escritura.

Jaume Cabré assegura que, als inicis, no és fàcil obrir-se pas com a escriptor "i no has de tenir pressa: ningú espera allò que tu estàs escrivint". Amb la perspectiva dels anys ha après moltes coses: "aprens a no demanar l'opinió sobre el que has escrit perquè corres un perill, i és que te la diguin". Hi ha molts escriptors que l'han influït. De fet, diu que qualsevol lectura l'influeix, fins i tot lectures que no li han agradat.

EL SESTUEIGS A TONA, COM S'ELABORA JO CONFESSO I REFLEXIONS SOBRE LA HISTÒRIA I LA MEMÒRIA

Jaume Cabré té un record molt viu de Tona. Hi va estuejar des dels tres mesos (juny de 1947) fins als setze

o disset anys d'una manera constant, a la "casa de les Nines" situada rere can Cascante, prop de la masia de can Casic, ara aterrada, ja que el seu pare era nebot dels amos de la torre Cascante, que és en un solar entre el carrer de Joan Llusà i el carrer de Sant Andreu. Tot i que la casa era molt petita, hi anava tota la família: pares, germans i, de vegades, la minyona.

La manera com l'Adrià Ardèvol, protagonista de *Jo confesso*, té de percebre Tona és el reflex de la visió de poble que té Jaume Cabré: primer, com un lloc on la llibertat del protagonista s'eixampla i, més endavant, com la seva Arcàdia, una visió de poble idealitzada. De fet, la infància i l'adolescència de l'Adrià vénen marcades per aquesta llibertat que li ofereix Tona.

Jaume Cabré va trigar gairebé vuit anys a deixar enllestida l'obra *Jo confesso*, que és una novel·la d'un treball estructural molt complex, en què hi ha salts en el temps, trames que s'enllacen, arguments que poden anar en paral·lel... Ell ens explica que el procés d'elaboració que dóna com a resultat aquesta narrativa és el fruit de l'aprenentatge d'escriure llibres. Cada novel·la li aporta coneixements nous que aprofita per a novel·les següents. Li agrada provar coses noves, estils diferents, unir diverses veus narratives. Després d'escriure *Viatge d'hivern* (2000), un conjunt de catorze contes que s'entrellacen els uns amb els altres, Jaume Cabré es va adonar que podia jugar amb el temps, fer-lo desaparèixer, relativitzar-lo, i va agafar aquesta idea per confeccionar l'argument de *Jo confesso*. "En una mateixa frase pots estar al 2000 i acabar al 1944".

En diverses obres, com per exemple a *Les veus del Pamanó* o a *Pluja seca*, una obra teatral, hi és present la reflexió sobre la història i, concretament, Jaume Cabré es fixa en la manipulació històrica. Ell afirma que "la història l'escriuen els vencedors, i això pels vençuts és molt trist". A través d'una comparació ens explica com crea aquest rerefons històric, i és que, de la mateixa manera que l'historiador o l'arqueòleg busquen pistes sobre el que va passar de debò, en la literatura Jaume Cabré agafa el sentiment de la història malmesa pels vencedors i es pren llicències literàries per crear arguments i buscar personatges: "aquest va ser un traïdor? No ho sé: mirem-ho. Aquest va ser un heroi? No ho sé: mirem-ho". No obstant això, totes les històries que esdevenen al llibre són inventades,

Portada de l'edició en llengua alemanya de la novel·la *Jo confesso*

no tenen cap rerefons verídric, i els personatges no es basen en ningú en concret. No obstant, n'hi ha algun que és històric, com per exemple alguns jerarques nazis o altres personatges que van existir de debò.

A *Jo confesso* hi ha un personatge que pateix alzheimer, és a dir, que es tracta el tema de la pèrdua de la memòria i, d'alguna manera, es relaciona amb el fet que l'escriptura és una art que perdura en el temps. Jaume Cabré, de la mateixa manera que parla sobre la memòria històrica, es fixa, sobretot, en la pèrdua de la memòria personal. Escull els personatges que li agraden a partir d'impulsos o d'elements narratius que li atrauen l'atenció i que, al mateix temps, li interessen. Ell troba molt interessant el tema de l'alzheimer: "una persona que perd els records és una altra manera de morir-se. Perdre la memòria històrica és una manera de matar una comunitat".

ÈXIT DE VENDES, VINCLES AMB ELS PERSONATGES I L'APRENTATGE D'ESCRIBRE NOVEL·LES

Jo confesso ha tingut molt bona acollida entre el públic, tant català com europeu. Només una mostra d'aquest èxit és el nombre de traduccions del llibre, que ara acaba de sortir en castellà i alemany, i actualment

Jaume Cabré (Foto Marga Obama)

s'està traduint al francès, a l'italià, a l'holandès, al danès, al finès, al polonès i a l'hongarès. De fet, en escriure aquesta obra, Jaume Cabré ja tenia pensat situar la història en un ambient europeu (llocs d'Itàlia, referències a Occitània), en definitiva, ambients occidentals que són únics per la seva riquesa cultural. Va optar per escriure en català perquè és la llengua

que domina, la que sempre ha parlat, i no s'ha plantejat mai escriure en altres idiomes o traduir-se a ell mateix, que no n'és gens partidari.

Jaume Cabré explica que escrivint una novel·la tan complexa com és *Jo confesso* acaba creant un vincle tant amb el protagonista com tots els altres personatges que hi intervenen, i creu que encara que els personatges siguin secundaris tenen igualment molta importància a dins l'obra, en què cadascú fa el seu paper. "M'identifico amb tots els personatges, de fet, jo sóc en tots els personatges, però també hi sóc en l'estil, en les decisions de llengua que faig".

Majoritàriament, les seves obres van dirigides a un públic adult, però també ha escrit literatura infantil com per exemple la novel·la *La història que en Roc Pons no coneixia* (1980), que va escriure després d'explicar un conte al seu fill gran, o *L'home de Sau* (1985), en què uns arqueòlegs troben un esquelet de l'època del neolític i els vaillets del poble s'hi interessen.

Jaume Cabré treu algun aprenentatge de cada llibre que escriu i veu com un repte escriure una novel·la més complexa que l'anterior: "en vas aprenent a mesura que en fas".

"El llenguatge literari es genera gràcies a l'equívoc existent entre la realitat i el desig". Jaume Cabré.